

ΔΗΜΟΚΡΙΤΕΙΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΘΡΑΚΗΣ
ΣΧΟΛΗ ΚΛΑΣΙΚΩΝ ΚΑΙ ΑΝΘΡΩΠΙΣΤΙΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ
ΤΜΗΜΑ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΦΙΛΟΛΟΓΙΑΣ

σε συνεργασία με το

ΕΘΝΙΚΟ ΚΕΝΤΡΟ ΕΡΕΥΝΑΣ ΦΥΣΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ
«ΔΗΜΟΚΡΙΤΟΣ»
ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΚΗΣ ΚΑΙ ΤΗΛΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΩΝ

ΔΙΙΔΡΥΜΑΤΙΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ:
ΕΞΕΙΔΙΚΕΥΣΗ ΣΤΙΣ Τ.Π.Ε. ΚΑΙ ΕΙΔΙΚΗ ΑΓΩΓΗ – ΨΥΧΟΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΗ ΤΗΣ ΕΝΤΑΞΗΣ

ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΗ ΔΙΑΤΡΙΒΗ

**Οι μορφολογικές και λεξιλογικές ικανότητες σε δίγλωσσα και μονόγλωσσα παιδιά με
δυσκολίες μάθησης**

ΣΤΟΓΙΑΝΝΟΥ ΕΥΑΓΓΕΛΙΑ 671

Μεταπτυχιακή διατριβή που υποβάλλεται στην τριμελή επιτροπή για την απόκτηση του μεταπτυχιακού τίτλου του Προγράμματος Μεταπτυχιακών Σπουδών Εξειδίκευσης του Τ.Ε.Φ. – Δ.Π.Θ. σε συνεργασία με το Ε.Κ.Ε.Φ.Ε. Δημόκριτος – Ινστιτούτο Πληροφορικής και Τηλεπικοινωνιών με τίτλο: «Εξειδίκευση στις Τ.Π.Ε. και Ειδική Αγωγή – Ψυχοπαιδαγωγική της Ένταξης»

Εγκεκριμένο από την τριμελή επιτροπή:

Επιβλέπων/ουσα Καθηγητής/τρια:	Ιφιγένεια Δόση (Επίκουρη Καθηγήτρια, Τμήμα Ελληνικής Φιλολογίας, Δημοκρίτειο Πανεπιστήμιο Θράκης)
2 ^ο Μέλος:	Ιωάννης Γαλαντόμος (Καθηγητής, Τμήμα Γλωσσικών και Διαπολιτισμικών Σπουδών, Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας)

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Η παρούσα μεταπτυχιακή εργασία διερευνά τις μορφολογικές και λεξιλογικές ικανότητες δίγλωσσων και μονόγλωσσων παιδιών με μαθησιακές δυσκολίες, που φοιτούν σε διαπολιτισμικό δημοτικό σχολείο της Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης. Στόχος της μελέτης είναι η καταγραφή και η σύγκριση των γλωσσικών δεξιοτήτων των δύο ομάδων, προκειμένου να αναδειχθούν πιθανές διαφοροποιήσεις που συνδέονται με το γλωσσικό τους υπόβαθρο.

Η έρευνα πραγματοποιήθηκε στο πλαίσιο ποσοτικής εμπειρικής μελέτης, με δείγμα μαθητών της Δ', Ε' και ΣΤ' τάξης, οι οποίοι είχαν διαγνωσμένες μαθησιακές δυσκολίες. Για τη συλλογή των δεδομένων χρησιμοποιήθηκαν τυποποιημένα γλωσσικά εργαλεία που αξιολόγησαν τη μορφολογική επίγνωση (επαναλήψεις προτάσεων, απλή και παραγωγική μορφολογία) και το λεξιλόγιο (μέσω δοκιμασίας εκφραστικού λεξιλογίου), ενώ συνεκτιμήθηκε και η γνωστική ικανότητα με μη λεκτική δοκιμασία.

Η στατιστική ανάλυση ανέδειξε σημαντικές διαφορές ανάμεσα στις δύο γλωσσικές ομάδες. Συγκεκριμένα, οι μονόγλωσσοι μαθητές υπερείχαν σε όλες τις δοκιμασίες μορφολογικής επίγνωσης και λεξιλογίου, ενώ οι δίγλωσσοι με υψηλότερη γλωσσική επάρκεια παρουσίασαν ενδιάμεσες επιδόσεις, πλησιάζοντας σε ορισμένες περιπτώσεις τους μονόγλωσσους. Αντίθετα, οι δίγλωσσοι με χαμηλή επάρκεια κατέγραψαν χαμηλότερες επιδόσεις σε όλες τις μεταβλητές. Επιπλέον, παρατηρήθηκαν θετικές συσχετίσεις ανάμεσα στη μορφολογική επίγνωση και στο λεξιλόγιο, γεγονός που επιβεβαιώνει τη στενή σχέση των δύο γλωσσικών τομέων.

Τα ευρήματα αναδεικνύουν την ανάγκη διαφοροποιημένων παιδαγωγικών πρακτικών, οι οποίες να λαμβάνουν υπόψη τόσο το επίπεδο γλωσσικής επάρκειας όσο και τις μαθησιακές ιδιαιτερότητες των παιδιών. Η μελέτη συμβάλλει στην κατανόηση των γλωσσικών προφίλ δίγλωσσων και μονόγλωσσων μαθητών με μαθησιακές δυσκολίες και παρέχει χρήσιμα δεδομένα για τον σχεδιασμό στοχευμένων παρεμβάσεων στο πλαίσιο της διαπολιτισμικής εκπαίδευσης.

Λέξεις-κλειδιά: διαπολιτισμική εκπαίδευση, γλωσσική αξιολόγηση, δίγλωσσα παιδιά, μονόγλωσσα παιδιά, Ανατολική Μακεδονία και Θράκη

6.6 Τελική αποτίμηση

Η παρούσα έρευνα συνέβαλε στην κατανόηση των μορφολογικών και λεξιλογικών ικανοτήτων δίγλωσσων και μονόγλωσσων μαθητών με μαθησιακές δυσκολίες σε ένα ιδιαίτερο κοινωνικοπολιτισμικό πλαίσιο, αυτό του Διαπολιτισμικού Δημοτικού Σχολείου Ιάσμου. Παρά τους περιορισμούς της, ανέδειξε την ανάγκη για στοχευμένες παιδαγωγικές πρακτικές, ενίσχυσε τη θεωρητική τεκμηρίωση της σχέσης μορφολογικής επίγνωσης και λεξιλογίου και άνοιξε δρόμους για περαιτέρω έρευνα και εκπαιδευτικές παρεμβάσεις που θα στηρίζουν μετέπειτα πιο αποτελεσματικά τη σχολική πορεία των μαθητών. Η πρωτοτυπία της έγκειται στο ότι εστιάζει σε έναν πληθυσμό που μέχρι σήμερα έχει μελετηθεί περιορισμένα στην ελληνική πραγματικότητα, προσφέροντας χρήσιμες γνώσεις τόσο στη θεωρία όσο και στην πράξη.

7. ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- American Psychiatric Association. (2013). Diagnostic and statistical manual of mental disorders (5th ed.). Arlington, VA: American Psychiatric Publishing.
- Armon-Lotem, S. (2012). Introduction: Bilingual children with SLI – The nature of the problem. In S. Armon-Lotem, J. de Jong, & N. Meir (Eds.), *Assessing multilingual children: Disentangling bilingualism from language impairment* (pp. 1–20). *Multilingual Matters*. <https://doi.org/10.21832/9781847696421>
- Babayiğit, S., & Shapiro, L. R. (2020). Component skills that underpin listening comprehension and reading comprehension in bilinguals and monolinguals. *Reading and Writing*, 33(5), 1179–1204. <https://doi.org/10.1007/s11145-019-09991-1>
- Beck, I. L., McKeown, M. G., & Kucan, L. (2002). *Bringing words to life: Robust vocabulary instruction*. New York, NY: Guilford Press.
- Bedore, L. M., Peña, E. D., García, M., & Cortez, C. (2005). Conceptual versus monolingual scoring: When does it make a difference? *Language, Speech, and Hearing Services in Schools*, 36(3), 188–200. [https://doi.org/10.1044/0161-1461\(2005/020\)](https://doi.org/10.1044/0161-1461(2005/020))
- Bialystok, E. (2001). *Bilingualism in development: Language, literacy, and cognition*. Cambridge University Press. <https://doi.org/10.1017/CBO9780511605963>
- Bialystok, E. (2009). Bilingualism: The good, the bad, and the indifferent. *Bilingualism: Language and Cognition*, 12(1), 3–11. <https://doi.org/10.1017/S1366728908003477>
- Bialystok, E. (2018). Bilingual education for young children: Review of the effects and consequences. *International Journal of Bilingual Education and Bilingualism*, 21(6), 666–679. <https://doi.org/10.1080/13670050.2016.1203859>

- Bishop, D. V. M., & Snowling, M. J. (2004). Developmental dyslexia and specific language impairment: Same or different? *Psychological Bulletin*, 130(6), 858–886. <https://doi.org/10.1037/0033-2909.130.6.858>
- Bishop, D. V. M., Snowling, M. J., Thompson, P. A., Greenhalgh, T., & the CATALISE-2 consortium. (2017). Phase 2 of CATALISE: A multinational and multidisciplinary Delphi consensus study of problems with language development. *Journal of Child Psychology and Psychiatry*, 58(10), 1068–1080. <https://doi.org/10.1111/jcpp.12721>
- Blom, E., Boerma, T., & Verhagen, J. (2017). Language development in bilingual children with specific language impairment: A longitudinal perspective. *Journal of Communication Disorders*, 66, 52–67. <https://doi.org/10.1016/j.jcomdis.2016.09.003>
- Blom, E., Boerma, T., & Verhagen, J. (2017). The acquisition of grammatical morphology in bilingual children: Input matters. *Applied Psycholinguistics*, 38(3), 621–651. <https://doi.org/10.1017/S0142716416000378>
- Buac, M., Gross, M., & Kaushanskaya, M. (2014). Socioeconomic and language experience effects on bilingual children's vocabulary. *Journal of Speech, Language, and Hearing Research*, 57(3), 934–947. <https://doi.org/10.1044/2014.JSLHR-L-13-0054>
- Buac, M., Gross, M., & Kaushanskaya, M. (2014). The role of primary caregiver vocabulary knowledge in the development of bilingual children's vocabulary skills. *Journal of Speech, Language, and Hearing Research*, 57(5), 1804–1816. <https://doi.org/10.1044/2014.JSLHR-L-13-0055>
- Carlisle, J. F. (2003). Morphology matters in learning to read. *Reading and Writing*, 16(3), 289–316. <https://doi.org/10.1023/A:1023369802178>
- Catts, H. W., Fey, M. E., Zhang, X., & Tomblin, J. B. (2005). Language basis of reading and reading disabilities: Evidence from a longitudinal investigation. *Scientific Studies of Reading*, 9(3), 257–288. https://doi.org/10.1207/s1532799xssr0903_3
- Cohen, A., Demazel, E., & Witko, C. (2024). Language identity and bilingual development in adolescents. *International Journal of Bilingual Education*, 18(2), 112–129.
- Core, C., Hoff, E., Rumiche, R., & Señor, M. (2013). Total and conceptual vocabulary in Spanish–English bilinguals from 22 to 30 months: Implications for assessment. *Journal of Speech, Language, and Hearing Research*, 56(5), 1637–1649. [https://doi.org/10.1044/1092-4388\(2013/11-0044\)](https://doi.org/10.1044/1092-4388(2013/11-0044))
- Cummins, J. (1979). Linguistic interdependence and the educational development of bilingual children. *Review of Educational Research*, 49(2), 222–251. <https://doi.org/10.3102/00346543049002222>

- Cummins, J. (1981). The role of primary language development in promoting educational success for language minority students. In K. H. & McLaughlin, M. (Eds.), *Schooling and language minority students: A theoretical framework* (pp. 3–49). Sacramento, CA: California State Department of Education.
- Cummins, J. (1984). *Bilingualism and special education: Issues in assessment and pedagogy*. Clevedon, England: Multilingual Matters.
- Cummins, J. (2000). *Language, power and pedagogy: Bilingual children in the crossfire*. Clevedon, England: Multilingual Matters.
- Cummins, J. (2001). Bilingual children's mother tongue: Why is it important for education? *Sprogforum*, 7(19), 15–20.
- De Houwer, A. (2007). Parental language input patterns and children's bilingual use. *Applied Psycholinguistics*, 28(3), 411–424. <https://doi.org/10.1017/S0142716407070221>
- Diamanti, V., Mouzaki, A., Ralli, A., Antoniou, F., & Papaioannou, S. (2017). Morphological awareness, vocabulary, and word reading fluency in Greek: A longitudinal study. *Reading and Writing*, 30(9), 1965–1987. <https://doi.org/10.1007/s11145-017-9748-0>
- Dourou, C., & Dosi, I. (2021). One word, two definitions: A comparison of word definitional skills between monolingual and bilingual students. *Journal of Education and Practice*, 12(8), 1–10. <https://doi.org/10.7176/JEP/12-8-01>
- Δόση, Ι. (2016). Η ρηματική όψη σε δίγλωσσα παιδιά: Η επίδραση γλωσσικών, γνωστικών και περιβαλλοντικών παραμέτρων (Αδημοσίευτη διδακτορική διατριβή). Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης.
- Δόση, Ι. (2025). *Διγλωσσία και διαταραχές: Διακρίνοντας τα όρια* (1η έκδ.). Εκδόσεις ΠΕΔΙΟ Α.Ε. ISBN: 9789606359750.
- Δόση, Ι. (2025). Morphological and lexical skills of bilingual Greek-Turkish students in Thrace: An empirical study. *Journal of Multilingual Education Research*, 14(1), 45–68.
- Ehri, L. C., Nunes, S. R., Willows, D. M., & Schuster, B. V. (2001). Systematic phonics instruction helps students learn to read: Evidence from the National Reading Panel's meta-analysis. *Review of Educational Research*, 71(3), 393–447. <https://doi.org/10.3102/00346543071003393>
- Galantomos, I. (2019). University foreign language instructors' beliefs about multilingualism and multilingual practices. *International Journal of Multilingualism*, 16(3), 1–17. <https://doi.org/10.1080/14790718.2018.1545021>

- Galantomos, I. (2021). Developing “conceptual knowledge” descriptors for CEFR-based proficiency levels. *Journal of Second Language Studies*, 4(1), 96–120. <https://doi.org/10.1075/jsls.20012.gal>
- García, O. (2009). *Bilingual education in the 21st century: A global perspective*. Wiley-Blackwell.
- Gathercole, S. E., & Alloway, T. P. (2008). *Working memory and learning: A practical guide for teachers*. London: SAGE Publications.
- Genesee, F., Paradis, J., & Crago, M. B. (2006). *Dual language development and disorders: A handbook on bilingualism and second language learning*. Baltimore, MD: Brookes Publishing.
- Ghimenton, A. (2020). Beyond language transmission: Family language policy and bilingual interactional resources. *International Journal of Bilingualism*, 24(2), 147–163. <https://doi.org/10.1177/1367006918811065>
- Ghimenton, F. (2020). Bilingual socialization and interactional resources in schools. *Journal of Multilingual and Multicultural Development*, 41(5), 413–429. <https://doi.org/10.1080/01434632.2019.1645143>
- Ghimenton, F., Cohen, A., & Minniear, P. (2023). The bilingual habitus: Socialization and language practices in schools. *Bilingual Research Journal*, 46(1), 15–32. <https://doi.org/10.1080/15235882.2022.2146539>
- Ghimenton, F., Demazel, E., & Witko, C. (2025). Perceptions of linguistic variation in bilingual and monolingual children in France. *Language Awareness*, 34(2), 123–142. <https://doi.org/10.1080/09658416.2024.2280955>
- Gómez, D. M., Strasser, K., & Bouza, H. (2021). Home literacy practices and bilingual children’s vocabulary development. *Journal of Child Language*, 48(5), 995–1016. <https://doi.org/10.1017/S0305000920000567>
- Grosjean, F. (1989). Neurolinguists, beware! The bilingual is not two monolinguals in one person. *Brain and Language*, 36(1), 3–15. [https://doi.org/10.1016/0093-934X\(89\)90048-5](https://doi.org/10.1016/0093-934X(89)90048-5)
- Grosjean, F. (2010). *Bilingual: Life and reality*. Cambridge, MA: Harvard University Press.
- Hammer, C. S., Hoff, E., Uchikoshi, Y., Gillanders, C., Castro, D. C., & Sandilos, L. E. (2009). The language and literacy development of young dual language learners: A critical review. *Early Childhood Research Quarterly*, 24(1), 6–27. <https://doi.org/10.1016/j.ecresq.2008.10.001>
- Hoff, E. (2014). *Language development* (5th ed.). Wadsworth Cengage Learning.

- Hoff, E. (2020). *Language development* (6th ed.). Cengage Learning.
- Hoff, E., Core, C., Place, S., Rumiche, R., Señor, M., & Parra, M. (2011). Dual language exposure and early bilingual development. *Journal of Child Language*, 39(1), 1–27. <https://doi.org/10.1017/S0305000910000759>
- Hoff, E., Rumiche, R., Burrridge, A., & Welsh, A. (2014). Expressive vocabulary development in English and Spanish in young bilingual children. *Child Development*, 85(2), 662–677. <https://doi.org/10.1111/cdev.12100>
- Kaltsa, M., Agathopoulou, E., & Tsimpli, I. M. (2018). The role of educational setting in the development of verbal aspect and executive functions: Evidence from Greek–Albanian bilingual children. *International Journal of Bilingual Education and Bilingualism*, 21(2), 177–190. <https://doi.org/10.1080/13670050.2016.1142499>
- Kohnert, K. (2010). *Language disorders in bilingual children and adults*. San Diego, CA: Plural Publishing.
- Komeili, M., & Marshall, C. R. (2023). Bilingualism and developmental language disorder: A review of the literature. *Journal of Communication Disorders*, 95, 106–120. <https://doi.org/10.1016/j.jcomdis.2023.106120>
- Kovelman, I., Baker, S. A., & Petitto, L. A. (2008). Bilingual and monolingual brains compared: A functional magnetic resonance imaging investigation of syntactic processing and a possible “neural signature” of bilingualism. *Journal of Cognitive Neuroscience*, 20(1), 153–169. <https://doi.org/10.1162/jocn.2008.20011>
- Krizman, J., & Marian, V. (2015). The influence of bilingualism on language development in children with developmental language disorder. *Journal of Speech, Language, and Hearing Research*, 58(6), 1851–1863. https://doi.org/10.1044/2015_JSLHR-L-14-0295
- Kuo, L. J., & Anderson, R. C. (2008). Conceptual and methodological issues in comparing metalinguistic awareness across languages: Evidence from bilingual children’s cross-linguistic transfer in morphological awareness. *Educational Psychologist*, 43(2), 71–87. <https://doi.org/10.1080/00461520701853942>
- Leonard, L. B. (2014). *Children with specific language impairment* (2nd ed.). Cambridge, MA: MIT Press.
- Lenneberg, E. H. (1967). *Biological foundations of language*. New York, NY: Wiley.
- Lyon, G. R., & Shaywitz, S. E. (2003). A definition of dyslexia. *Annals of Dyslexia*, 53(1), 1–14. <https://doi.org/10.1007/s11881-003-0001-9>

- Melby-Lervåg, M., Lyster, S.-A. H., & Hulme, C. (2012). Phonological skills and their role in learning to read: A meta-analytic review. *Psychological Bulletin*, 138(2), 322–352. <https://doi.org/10.1037/a0026744>
- Nagy, W. E., Carlisle, J. F., & Goodwin, A. P. (2014). Morphological knowledge and literacy acquisition. *Journal of Learning Disabilities*, 47(1), 3–12. <https://doi.org/10.1177/0022219413509967>
- Nation, I. S. P. (2013). *Learning vocabulary in another language* (2nd ed.). Cambridge University Press. <https://doi.org/10.1017/CBO9781139858656>
- Nation, K., Clarke, P., Marshall, C., & Durand, M. (2004). Hidden language impairments in children: Parallels between poor reading comprehension and specific language impairment? *Journal of Speech, Language, and Hearing Research*, 47(1), 199–211. [https://doi.org/10.1044/1092-4388\(2004/017\)](https://doi.org/10.1044/1092-4388(2004/017))
- Norbury, C. F. (2014). Practitioner review: Social (pragmatic) communication disorder in children: Past, present, and future. *Journal of Child Psychology and Psychiatry*, 55(3), 221–234. <https://doi.org/10.1111/jcpp.12150>
- Nunes, T., & Bryant, P. (2006). *Improving literacy by teaching morphemes*. London: Routledge.
- Paradis, J. (2005). Grammatical morphology in children learning English as a second language: Implications of similarities with specific language impairment. *Language, Speech, and Hearing Services in Schools*, 36(3), 172–187. [https://doi.org/10.1044/0161-1461\(2005/019\)](https://doi.org/10.1044/0161-1461(2005/019))
- Paradis, J. (2010). The interface between bilingual development and specific language impairment. *Applied Psycholinguistics*, 31(2), 227–252. <https://doi.org/10.1017/S0142716409990373>
- Paradis, J. (2011). Individual differences in child English second language acquisition: Comparing child-internal and child-external factors. *Linguistic Approaches to Bilingualism*, 1(3), 213–237. <https://doi.org/10.1075/lab.1.3.01par>
- Paradis, J. (2016). The development of English as a second language with and without specific language impairment: Clinical implications. *Journal of Speech, Language, and Hearing Research*, 59(1), 171–182. https://doi.org/10.1044/2015_JSLHR-L-15-0008
- Paradis, J., Genesee, F., & Crago, M. B. (2011). *Dual language development and disorders: A handbook on bilingualism and second language learning* (2nd ed.). Baltimore, MD: Brookes Publishing.

- Patterson, J. L., & Rodríguez, B. L. (2004). Language development of bilingual children in the United States. In B. A. Goldstein (Ed.), *Bilingual language development and disorders in Spanish–English speakers* (pp. 35–56). Baltimore, MD: Brookes Publishing.
- Peña, E. D., Iglesias, A., & Lidz, C. S. (2001). Reducing test bias through dynamic assessment of children's word learning ability. *American Journal of Speech-Language Pathology*, 10(2), 138–154. [https://doi.org/10.1044/1058-0360\(2001/014\)](https://doi.org/10.1044/1058-0360(2001/014))
- Place, S., & Hoff, E. (2011). Properties of dual language exposure that influence 2-year-olds' bilingual proficiency. *Child Development*, 82(6), 1834–1849. <https://doi.org/10.1111/j.1467-8624.2011.01660.x>
- Proctor, C. P., Carlo, M., August, D., & Snow, C. (2010). The intriguing role of Spanish language vocabulary knowledge in predicting English reading comprehension. *Journal of Educational Psychology*, 102(4), 897–908. <https://doi.org/10.1037/a0019887>
- Qian, D. D. (2002). Investigating the relationship between vocabulary knowledge and academic reading performance: An assessment perspective. *Language Learning*, 52(3), 513–536. <https://doi.org/10.1111/1467-9922.00193>
- Read, J. (2004). Research in teaching vocabulary. *Annual Review of Applied Linguistics*, 24, 146–161. <https://doi.org/10.1017/S0267190504000078>
- Rispens, J., & de Bree, E. (2015). Morphological awareness and reading in children with and without dyslexia. *Annals of Dyslexia*, 65(2), 118–138. <https://doi.org/10.1007/s11881-015-0100-y>
- Rispens, J., & de Bree, E. (2015). Effects of SLI on the acquisition of past tense morphology: Evidence from Dutch. *Lingua*, 164, 132–150. <https://doi.org/10.1016/j.lingua.2015.06.002>
- Singleton, D., & Ryan, L. (2004). *Language acquisition: The age factor* (2nd ed.). Clevedon, England: Multilingual Matters. <https://doi.org/10.21832/9781853597596>
- Skourtou, E. (2000). Διγλωσσία στην εκπαίδευση: Διδασκαλία και μάθηση της δεύτερης γλώσσας στην Ελλάδα. Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα.
- Skourtou, E. (2004). Language proficiency and academic achievement in bilingual children: Implications for assessment and instruction. *International Journal of Bilingual Education and Bilingualism*, 7(5), 365–380. <https://doi.org/10.1080/13670050408667824>
- Σκουρτού, Ε. (2002). Διγλωσσία και εκπαιδευτική πολιτική στην Ελλάδα. Στο Ε. Σκουρτού, Β. Τσοκαλίδου, & Μ. Τάφα (Επιμ.), *Διγλωσσία και σχολείο* (σσ. 23–48). Gutenberg.

- Σκουρτού, Ε. (2006). Η αξιολόγηση της γλωσσικής επίδοσης δίγλωσσων μαθητών: Ζητήματα θεωρίας και πράξης. Στο Ε. Σκουρτού & Β. Τσοκαλίδου (Επιμ.), Η εκπαίδευση των δίγλωσσων παιδιών: Ελληνικές και διεθνείς εμπειρίες (σσ. 97–118). Gutenberg.
- Smithson, L., Paradis, J., & Nicoladis, E. (2014). Bilingualism and receptive vocabulary achievement: Could sociocultural context make a difference? *Bilingualism: Language and Cognition*, 17(4), 810–821. <https://doi.org/10.1017/S1366728913000813>
- Smithson, L., Paradis, J., & Nicoladis, E. (2014). Bilingual children's receptive vocabulary size and its relation to age of acquisition and parental input. *International Journal of Bilingualism*, 18(6), 586–605. <https://doi.org/10.1177/1367006913489200>
- Snow, C. E. (1990). Rationales for native language instruction: Evidence from research. In A. Padilla, H. H. Fairchild, & C. Valadez (Eds.), *Foreign language education: Issues and strategies* (pp. 147–160). Newbury Park, CA: Sage.
- Snowling, M. J. (2000). *Dyslexia* (2nd ed.). Oxford, England: Blackwell.
- Snowling, M. J., & Hulme, C. (2012). Annual research review: The nature and classification of reading disorders – A commentary on proposals for DSM-5. *Journal of Child Psychology and Psychiatry*, 53(5), 593–607. <https://doi.org/10.1111/j.1469-7610.2011.02495>
- Snowling, M. J., Nash, H. M., Gooch, D. C., Hayiou-Thomas, M. E., Hulme, C., & the SCALES Consortium. (2019). Developmental outcomes for children at risk of dyslexia and children with developmental language disorder. *Journal of Child Psychology and Psychiatry*, 60(6), 608–616. <https://doi.org/10.1111/jcpp.12991>
- Swanson, H. L., Orosco, M. J., Lussier, C. M., Gerber, M. M., & Guzman-Orth, D. (2011). The influence of working memory and phonological processing on English language learner children's bilingual reading and language acquisition. *Journal of Educational Psychology*, 103(4), 838–856. <https://doi.org/10.1037/a0025025>
- Tsimpli, I.-M., Stavrakaki, S., & Armon-Lotem, S. (2016). A cross-linguistic perspective on the development of morphosyntactic abilities in children with specific language impairment. *Lingua*, 174, 1–22. <https://doi.org/10.1016/j.lingua.2015.09.002>
- Τσοκαλίδου, Ρ. (2015). *Διγλωσσία και εκπαίδευση: Από τη θεωρία στην πράξη*. Αθήνα: Gutenberg.
- Van, H. H. (2025). A systematic review of language development in simultaneous bilinguals and sequential bilinguals: An exploration from cognitive approach. *International Journal of Social Science and Human Research*, 8(6), 4616–4624. <https://doi.org/10.47191/ijsshr/v8-i6-65>

- Wagner, R. K., & Torgesen, J. K. (1987). The nature of phonological processing and its causal role in the acquisition of reading skills. *Psychological Bulletin*, 101(2), 192–212. <https://doi.org/10.1037/0033-2909.101.2.192>
- Zhang, Y., Chen, H., & Li, X. (2024). Cross-linguistic transfer of morphological and phonological awareness in bilingual children. *Bilingualism: Language and Cognition*, 27(1), 112–130. <https://doi.org/10.1017/S1366728923000576>